

SÜRELİ ÇOCUK YAYINLARINDA DİL KULLANIMI¹

Meltem ÇETİNKAYA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bölümü Doktora öğrencisi
ORCID ID: 0000-0001-5301-9037, meltem.cetinkaya@ogr.iuc.edu.tr,

ÖZ

Bu araştırmada, “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisi dil kullanımı bakımından incelenmiştir. İncelemeler, derginin elektronik biçimde yayımlanan sayıları üzerinde gerçekleştirilmiştir. “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisi yılda dört sayı olarak yayımlanan bir dergidir. Çalışmada, derginin 2017-2021 yılları arasında yayımlanmış son yirmi sayısına ulaşıp incelenmiştir. Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Araştırmanın verileri doküman analiziyle toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analizle çözümlenmiştir. Araştırma içerisinde, ilgili çocuk dergisinin dil kullanımını ortaya koyacak durum örnekleri, dergiden alıntılar yapılarak verilmiştir. Sonuç olarak “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin, içerisinde bazı dil yanlışlarını barındırdığı belirlenmiştir. Bu yanlışlar bağlaç olan “da, de” ile ek olan “-da, -de”nin yazımının karıştırılması, bitişik ve ayrı yazılması gereken birleşik sözcüklerin yazımında hatalar yapılması, büyük harf ve noktalama işaretlerinin yanlış kullanılması gibi noktalarda görülmüştür. Süreli çocuk yayınlarından olan çocuk dergileri, çocuk okurlara Türkçenin güzelliklerini göstermede etkili olabilecek araçlar olmaları nedeniyle üzerinde titizlikle durulması gereken yayınlardır. Bu araştırmada, çocuk dergilerinin Türkçenin doğru ve güzel kullanımını örnekleyecek nitelikte geliştirilmesinin gerekliliğine ve ileriki süreçte yayımlanacak çocuk dergilerinin de bu bilinçle yayın yapmalarının önemine değinilmek istenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk yayınları, Çocuk dergileri, Dil kullanımı, Dil yanlışları, Anlatım bozuklukları.

¹Bu çalışma, 9-10 Haziran 2022 tarihlerinde çevrimiçi ortamda gerçekleşen “Yeni Yüzyıl'da İletişim Kongresi”nde sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir.

THE USE OF LANGUAGE IN CHILDREN'S PERIODICALS

Meltem ÇETİNKAYA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bölümü Doktora öğrencisi
ORCID ID: 0000-0001-5301-9037, meltem.cetinkaya@ogr.iuc.edu.tr,

ABSTRACT

In this study, the children's magazine "Öncü Çocuk" was examined in terms of language use. In this context, the electronically published issues of the journal were examined. "Öncü Çocuk" is published four times a year. In the study, the last twenty issues of the journal published between 2017-2021 were examined. The research is a qualitative study in which the survey model is used. The data of the research were collected by document analysis and analyzed by content analysis and descriptive analysis. In the research, the language usage of this journal is shown with examples. As a result, it has been determined that "Öncü Çocuk" contains some language mistakes. These mistakes were seen in the form of confusing the spelling of the conjunction "da, de" with the additional "-da, -de", making mistakes in the spelling of compound words that should be written adjacently and separately, and incorrect use of uppercase letters and punctuation. Children's magazines are important publications as they are tools that can show children the beauty of Turkish. This research focuses on the necessity of children's magazines to exemplify the correct and beautiful use of Turkish, and the importance of future children's magazines to be published with this awareness.

Keywords: Children's publications, Children's magazines, Language use, Language mistakes, Expression mistakes.

GİRİŞ

Çocuk dergileri, son yıllarda çokça rağbet görmeye başlayan ve genellikle eğitici yönü ağır basan okuma kaynaklarıdır (Jones ve Reid, 2009, s. 397). Okuyucularının ilgisini çekmeyi başaran bu dergiler, çoğu zaman çocuk okurlara eğlenceli anlar sunmaktadır. Bununla birlikte bu dergiler okul müfredatını destekler ve sürekli değişmekte olan bir dünya hakkında çocuklara zamanında, erişilebilir ve güncel bilgiler sağlar (Patron, 2006, s. 39). Çocuk dergileri ilgi çekici konularla ilgilenir, çocuğun dünyasını her anlamda genişletir. Üretimi çokça vakit alan ve genellikle yayımlandıkları zamana göre tarihlendirilen kitapların aksine, çocuk dergileri, çocukların mevcut dünyalarında tartıştıkları sorunları daha kısa sürede ele alabilirler (Cullinan, 1990). Çocuğun güncel olaylarla bağ kurmasını sağlayan bu dergiler çocuk için hem eğlenceli hem de öğretici bir kaynak işlevi görür (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007, s. 38). Günlük, haftalık ya da aylık periyotlarda yayımlanıp çocuklara her seferinde yeni bir okuma materyali sunan çocuk dergilerinde çocuğun ilgisini çekebilecek haber ve olaylar bulunur (Cullinan, 1990; Yalçın ve Aytaş, 2011).

Öykü, masal, şiir, fıkra, bilmece, bulmaca gibi birçok farklı etkinlik ve içerikle donatılmış olan çocuk dergilerinin çocuğa çeşitli yararları bulunmaktadır. Yalçın ve Aytaş'a göre (2011) çocuk dergileri, çocuğun eğlenceli anlar geçirmesini sağlarken aynı zamanda onları düşünmeye sevk etmektedir. Bu dergiler, çocukların sanat ve estetik yolunda gelişmesini sağlar (Sınar-Çılgin, 2010). Almerico ve Fillmer'a göre (1988) de çocuk dergileri, diğer medya türleri gibi, onları okuyan çocuklar için önemli birer sosyalleşme kaynağıdır. Yalçın ve Aytaş (2011) da bu dergiler aracılığıyla çocuğun akranlarıyla iletişime girdiğini, duygu ve düşüncelerini paylaşıp akranlarınıninkilerle karşılaştırma imkanı bulunduğunu ifade

ederek aslında çocuk dergilerinin sosyalleşme aracı olarak kullanılmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca çocuk dergileri, içerisinde barındırdığı etkinlikler yoluyla çocuktaki yaratıcılığı desteklemektedir. Bu doğrultuda çocuk dergilerinin bilişsel, duyuşsal ve eğitsel açılardan çocuklara çeşitli katkıları olabilecek süreli yayınlar olduğu söylenebilir.

Erken çocukluk döneminden itibaren çocukta ana diline ilişkin farkındalık yaratmak, onun duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirip düş gücünü beslemek için edebi eserlerden faydalanılabilir. Bu noktada çocukların kişilik gelişimlerini destekleyecek nitelikli yazınsal ürünlere ihtiyaç vardır (Çocuk Vakfı, 2018). Bu yazınsal ürünlerden biri de çocuğun ihtiyaçlarını karşılayabilecek özellikte hazırlanmış olan çocuk dergileridir. Coles ve Hall (1999) en çok satın alınan çocuk yazını ürünlerinin dergiler olduğunu söyler. Bu denli çok tercih edilen bir çocuk yazını türü olan dergilerin çocuğa görelilik ilkesi bağlamında hazırlanmasının gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Çocuğun içerisinde bulunduğu yaş seviyesine ve gelişim dönemine uygun aktiviteleri içeren, onun zihinsel gelişimini destekleyici bir dergi çocuğa faydalı olabilecek bir dergidir.

Cullinan (1990) çocuk dergilerinin okuyazarlıkta bir köprü olduğunu söyler. İdi-Tulumcu (2015) da çocuk merkezli olarak hazırlanan çocuk dergilerinin en temel işlevinin çocukta okuma kültürünün oluşmasını sağlamak olduğunu söyleyerek bu görüşü desteklemektedir. Bu bağlamda okuma sevgisi ve zamanla okuma alışkanlığı edinen bir çocuğun ileriki dönemde okuma kültürü edinmiş yetişkin bir birey olabileceğinden söz edilebilir.

Çocuk dergileri, çocuğa okuma sevgisi ve takiben okuma alışkanlığı kazandırırken aynı zamanda dilin inceliklerini ve güzelliklerini de göstermelidir. Küçük yaştaki çocuk okurda dil bilincinin temelleri-

nin atılması bu tür yazınsal ürünler aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Özellikle küçük yaştaki çocuk okurlar tarafından sıklıkla tercih edilen çocuk dergilerinin bu önemden yola çıkılarak hazırlanması gerekmektedir. Aynı şekilde Şimşek (2016) de çocuk okurlar için hazırlanan yazınsal ürünlerin dil kullanımını açısından özenli olması ve yazım ile noktalama açısından içerisinde hata barındırmaması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü küçük yaştaki bir çocuk okurda hatalı bir öğrenme gerçekleşirse ileride bu hatalı öğrenmenin yerini doğruya bırakması zor olacaktır (Aytan ve Çalıcı, 2020). Kepenek ve Türkkkan (1979) da çocuğa yazım yanlışlarını barındıran ürünler sunmanın bu yanlışların çocuk tarafından benimsenmesine yol açacağını söyler (akt. Özkan ve Yılmaz, 2001 s. 153). Bu nedenle çocuğa yönelik hazırlanan yazınsal ürünlerde yetişkinlere yönelik hazırlanan eserlere oranla dil duyarlılığının daha üst düzeyde olması beklenmektedir.

Sürelî çocuk yayınlarından olan çocuk dergileri, çocuk okurlara Türkçenin özelliklerini göstermede etkili olabilecek araçlar olmaları sebebiyle üzerinde titizlikle durulması gerekli olan yayınlardır. Bu araştırmada, çocuk dergilerinin Türkçenin doğru ve güzel kullanımını örnekleyecek nitelikte geliştirilmesinin gerekliliğine ve ileriki süreçte yayımlanacak çocuk dergilerinin de bu bilinçle yayın yapmalarının önemine değinilmek istenmiştir. Bu amaçla araştırmada, sürelî çocuk yayınlarından olan çocuk dergileri, dil kullanımları bakımından incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen çocuk dergisi “Öncü Çocuk” adlı dergidir. Yapılan alanyazın taramasında “Öncü Çocuk” adlı dergiyi tipografik özellikleri (Kahraman ve Fidan, 2019), içeriğindeki matematik problemlerinin analizi (Okay, 2018; Okay ve İncikabı, 2019), içeriğinin derslerle ilişkilendirilebilirliği (Tanrıku, 2020), içeriğindeki medya unsurlarının değerlendirilmesi

(Asrak-Hasdemir ve Uyar, 2019) ve çocuk dergilerinin taşıması gereken içerik ile biçimsel özellikler (Tunagür, 2021) açısından derginin değerlendirilmesi bağlamında inceleyen çalışmalara rastlanmıştır. Ancak ilgili çocuk dergisini dil kullanımını bakımından değerlendiren bir çalışma alanda bulunmamıştır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin içeriğindeki dil yanlışlarının tespit edilip ilgili derginin dil kullanımının ortaya koyulması uygun bulunmuştur.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisindeki dil yanlışlarını belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Shank (2002), nitel araştırmayı anlam üzerine çalışmak olarak tanımlar (Shank, 2002, s. 5). Nitel araştırma, doğası gereği tümevarımlıdır ve araştırmacı genellikle belirli bir durumda anlamları ve içgörülerini araştırır (Strauss & Corbin, 2008; Levitt, Motulsky, Wertz, Morrow, & Ponterotto, 2017). Conger (1998), ele alınan konuların derinlemesine ve ayrıntılı olarak değerlendirilebilmesinin nitel araştırmanın avantajlarından biri olduğunu dile getirir.

Eğitim konusunda yapılan araştırmalar çoğunlukla tarama modelinde olan çalışmalardır (Gürbütürk ve Kıncal, 2018, s. 37). Bu nedenle bu araştırma da tarama modeliyle desenlenmiştir.

1.2. Araştırmanın İnceleme Nesnesi

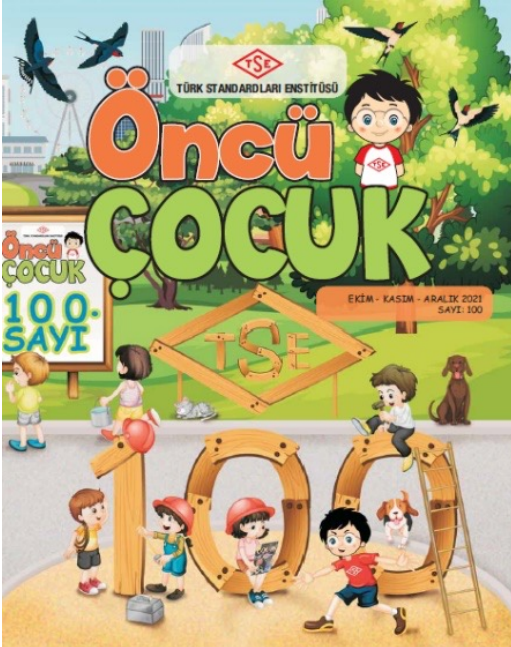
Tarama modeliyle desenlenen çalışmalarda bir yargıya varma amacıyla evren veya örneklem üzerinde çalışılır (Bailey, 1982, s. 52). Bu araştırmanın evrenini sürelî çocuk yayınlarından olan çocuk dergileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda internet üzerinden tam sayısına erişilebilen çocuk dergileri belirlenmiştir. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmiş ve bu dergiler arasından rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak Türk

Standartları Enstitüsünün (TSE) yayımladığı “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisi araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Çalışmada “Öncü Çocuk”un güncel sayılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle yapılan inceleme derginin son beş yıl (2017-2021) içerisinde yayımlanmış olan sayılarıyla sınırlı tutulmuştur. Bu bağlamda derginin 2017-2021 yılları arasında yayımlanmış son yirmi sayısına ulaşıp ilgili dergideki dil kullanımları incelenmiştir. İncelemeler, bu derginin elektronik biçimde yayımlanan sayıları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

“Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisi; “Ocak-Şubat-Mart”, “Nisan-Mayıs-Haziran”, “Temmuz-Ağustos-Eylül” ve “Ekim-Kasım-Aralık” olarak yılda dört sayısı yayımlanan bir dergidir. İlk sayısı 1995 yılında yayımlanan dergi, günümüzde hâlâ yayım hayatına devam etmektedir.

Şekil 1. “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisine ait dergi kapağı örneği

Yukarıdaki Şekil 1’de “Öncü Çocuk”un incelenen sayılarından birine ait dergi kapağı örneği görülmektedir. Bu dergi kapağı, ilgili derginin 2021 yılında “Ekim-Kasım-Aralık” aylarını kapsar biçimde yayımlanmış 100. sayısının dergi kapağıdır.

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

İlk olarak inceleme nesnesini oluşturan dokümanların edinilmesiyle araştırmaya başlanmıştır. “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin incelenen yirmi sayısına ulaşabilmek için TSE’nin (2022) internet sitesi ziyaret edilmiştir. Bu siteden derginin araştırmaya konu olan sayıları temin edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016) dokümanların nitel araştırmalarda kullanılan önemli kaynaklar olduğunu ifade etmektedir. Aynı şekilde Bowen (2009) da nitel araştırmalarda basılı veya elektronik belgelerin araştırma nesnesi olarak değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Bu nedenle derginin elektronik biçimde temin edilen sayıları birer doküman olarak değerlendirilerek doküman analizi yoluyla incelenmiştir. Doküman analizi, yazılı belgelerin detaylıca taranması anlayışına dayanmaktadır (Creswell, 2002). Araştırmada, doküman analiziyle ulaşılan veriler, içerik analizi ve betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). Betimsel analiz sayesinde de araştırmacılar, çalıştıkları konularla ilgili özet niteliğinde bilgi elde edebilmektedirler (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

1.4. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

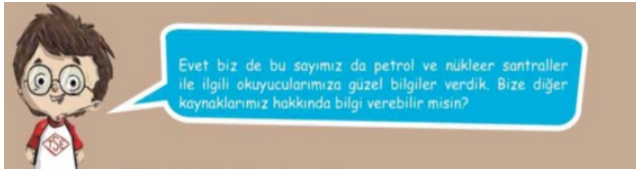
Araştırmanın inceleme nesnesini oluşturan dokümanlar, araştırmacı tarafından farklı zaman dilimlerinde olacak şekilde iki kez incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonrası uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacının elde ettiği veriler, Türkçe eğitimi alanında uzman bir akademisyen ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğretmen olarak çalışan yüksek lisans mezunu bir öğretmene gönderilmiş ve

araştırmacının incelemelerine ilişkin görüş bildirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler sonrası araştırma bulgularına son şekli verilmiştir. Ayrıca araştırma içerisinde, ilgili çocuk dergisinin dil kullanımını ortaya koyacak durum örnekleri, dergiden alıntılar yapılarak sunulmuştur.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

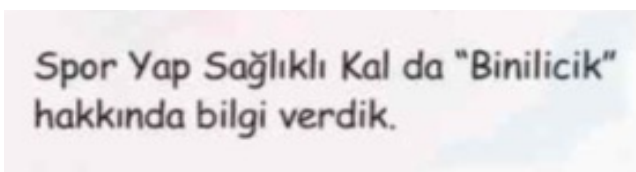
Bu bölümde “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin 2017-2021 yılları arasını kapsayan son yirmi sayısının dil kullanımı bakımından incelenmesi sonrası elde edilen bulgulardan örneklere yer verilmiştir. Belirlenen dil yanlışları dergiden alıntı yapılarak gösterilmiş ve doğru kullanım şekilleri TDK'nin güncel yazım kılavuzu esas alınarak araştırmacı tarafından açıklanmıştır.

Şekil 2. Hâl ekinin yanlış yazımı örneği 1

Şekil 2'de “Öncü Çocuk” adlı derginin 87. sayısında yapılmış olan bir yazım yanlışına yer verilmiştir. Görüldüğü gibi cümle içerisinde bir hâl ekinin yazımı yanlışdır. Bulunma hâl ekinin yazımı karıştırılmış ve sanki bağlaç olan “da” imiş gibi kendinden önce gelen sözcükten ayrı yazılmıştır. Buradaki yazım yanlışı şu şekilde düzeltilebilir: “Evet, biz de bu sayımızda petrol ve nükleer santraller ile ilgili okuyucularımıza güzel bilgiler verdik. Bize diğer kaynaklarımız hakkında bilgi verebilir misin?” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 61).

Şekil 3. Hâl ekinin yanlış yazımı örneği 2

Şekil 3'te “Öncü Çocuk”un 87. sayısında yer alan bir başka hâl ekinin yanlış yazımı örneğine yer verilmiştir. Burada

da yine bulunma hâl ekinin bağlaçmış gibi ayrı yazıldığı görülmektedir. Yazım yanlışı şu şekilde düzeltilebilir: “Spor Yap Sağlıklı Kal'da ‘Binicilik’ hakkında bilgi verdik.” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 3).

Şekil 4. Ayrı yazılması gereken sözcüğün bitişik yazılması örneği 1

Sevgili çocuklar, küresel ekonomi başdöndüren bir hızla değişiyor ve gelişiyor. Buna paralel

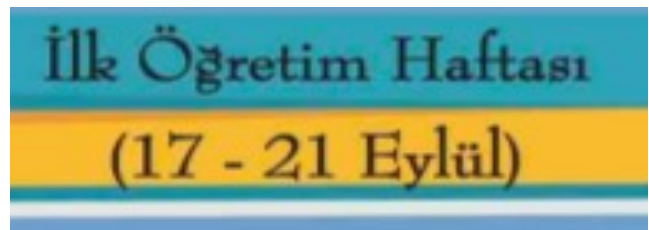
Şekil 4'te “Öncü Çocuk” adlı derginin 92. sayısında yer alan bir yazım yanlışına yer verilmiştir. Burada yapılan yanlışlık “baş döndüren” ifadesinin dergi içeri-sinde birleşik yazılmasıdır. Yazım yanlısını düzelterek cümleyi yeniden kuracak olursak: “Sevgili çocuklar, küresel ekonomi baş döndüren bir hızla değişiyor ve gelişiyor.” (Öncü Çocuk, 2019, Sayı 92, s. 4).

Şekil 5. Ayrı yazılması gereken sözcüğün bitişik yazılması örneği 2

Merhaba Öncü Çocuk, hoşgeldin üniversitemize. Ben, kayısı diyarı

Şekil 5'te “Öncü Çocuk” adlı derginin 87. sayısında yapılmış bir yazım yanlışı örneğine yer verilmiştir. Şekil 5'e bakıldığında “Hoş geldin” ifadesinin ayrı yazılması gerekirken bitişik hâlde yazıldığı görülmektedir. Yazım yanlısının düzeltilmiş hâliyle bu cümleyi yeniden yazacak olursak: “Merhaba Öncü Çocuk, hoş geldin üniversitemize.” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 45).

Şekil 6. Bitişik yazılması gereken sözcüğün ayrı yazılması örneği

Şekil 6'da “Öncü Çocuk” dergisinin 87. sayısında yapılmış bir başka yazım hatasına yer verilmiştir. Burada ise bitişik yazılması gereken bir birleşik sözcüğün

ayrı şekilde yazıldığı görülmektedir. Yine buradaki yazım hatası düzeltilerek ifade yeniden yazılacak olursa: “İlköğretim Haftası” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 6).

Şekil 7. Büyük harfin yanlış kullanımı örneği 1

Şekil 7’de “Öncü Çocuk” dergisinin 81. sayısındaki büyük harf kullanımıyla ilgili bir yanlış yazım örneği görülmektedir. Bir başlık olarak kullanılan “içindekiler” ifadesinin ilk harfinin büyük harfle yazılması gerekirken küçük harfle yazıldığı görülmektedir. Buradaki yazım yanlışı şu şekilde düzeltilebilir: “İçindekiler” (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 81, s. 11).

Şekil 8. Büyük harfin yanlış kullanımı

Bu hayvanların Vücut sıcaklığı 40°C , yaşadıkları

Şekil 8’de “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin 87. sayısında yer alan bir dil hatasına yer verilmiştir. Buradaki hata cümle içerisindeki bir cins ismin büyük harfle yazılmasıdır. Bu noktada, yapılan hatanın düzeltilmiş şekli şöyledir: “Bu hayvanların vücut sıcaklığı 40C, yaşadıkları ...” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 17).

Şekil 9. Büyük harfin yanlış kullanımı örneği 3

Dünya Kadınlar Günü

8 mart, Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Kadınlar Günü ya da Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilan edilmiştir

Şekil 9’da “Öncü Çocuk” adlı derginin 81. sayısındaki büyük harf kullanımıyla ilgili hata görülmektedir. Özel bir günü işaret eden “8 Mart” ifadesinde ay isminin küçük harfle yazılması bir dil yanlışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki hatanın düzeltilmiş şekli şöyledir: “8 Mart, Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Kadınlar Günü ya da Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilan edilmiştir.” (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 81, s. 59).

Şekil 10. Büyük harfin yanlış kullanımı örneği 4

Türkiye’de her yıl 24 Kasım öğretmenler günü olarak kutlanır. Öğretmenlerimiz hem bilgilerini,

“Öncü Çocuk”un 92. sayısındaki dil yanlışı gösteren Şekil 10’a bakıldığında Şekil 9’daki hatanın bir benzerinin de burada yapıldığı görülmektedir. Cümle içerisinde özel bir günü işaret eden kavramın küçük harfle yazılması yanlıştır. Buradaki dil yanlışının düzeltilmiş şekliyle cümle yeniden kurulduğunda şu cümle karşımıza çıkmaktadır: “Türkiye’de her yıl 24 Kasım Öğretmenler Günü olarak kutlanır.” (Öncü Çocuk, 2019, Sayı 92, s. 7).

Şekil 11. Büyük harfin yanlış kullanımı örneği 5

dik açıyla gelen güneş ışınları, genellikle alan meyve ağaçları, genellikle meyve verir. Türkiye’de en çok bilinen tropikal meyveler arasında, kivi, ananas, mango, avokado, Hindistan cevizi ve muz yer alır. Ancak bunların ilkimizde adı çok bilinmeyen birçok meyve vardır ve tropikal iklim-

Şekil 11’de de büyük harfin yanlış kullanımı söz konusudur. “Öncü Çocuk” adlı derginin 87. sayısında yapılan bu yanlışlıkta büyük harfle yazılması gereken bir ifadenin küçük harfle yazıldığı görülmektedir. Bir yer adı kullanılarak oluşturulan birleşik sözcüklerde özel ad olan kısmın büyük harfle başlaması gerekir. Yine bu noktada, yapılmış yazım yanlışının düzeltilmiş şekli şöyledir: “Türkiye’de en çok bilinen tropikal meyveler arasında kivi, ananas, mango, avokado, Hindistan cevizi ve muz yer alır.” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 12).

Şekil 12. Noktalama işaretinin yanlış kullanımı örneği 1

Türk Standardları Enstitüsü’nün

Şekil 12’de “Öncü Çocuk”un 82. sayısında yapılmış bir dil yanlışına yer verilmiştir. Bu noktada yapılan hata, kurum ve kuruluş

isimlerinin ardından gelen eklerin kesme işaretiyle ayrılmaması gerektiği kuralına aykırı bir kullanımda bulunulmasıdır. Buradaki hatanın düzeltilmiş şekli şöyledir: “Türk Standartları Enstitüsünün” (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 82, s. 1).

Şekil 13. Noktalama işaretinin yanlış kullanımı örneği 2

**Güneş, Dünyadan tam
330 bin kat daha büyük.**

Şekil 13'te “Öncü Çocuk” adlı derginin 82. sayısında yapılmış bir hataya yer verilmiştir. Şekil 13'teki cümlede “dünya” ifadesi coğrafi bir terimi karşılayacak biçimde kullanılmıştır. Ancak bu ifade de özel isme gelen ekin kesme işaretiyle ayrılmadığı görülmektedir. Yine bu noktada yapılmış olan hatanın giderilmesi şu şekilde gerçekleştirilebilir: “Güneş, Dünya'dan tam 330 bin kat daha büyük.” (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 82, s. 14).

Şekil 14. Noktalama işaretinin yanlış kullanımı örneği 3

tir. O, hem milli, hem evrensel
mizah kahramanımızdır. Tabii

Şekil 14'te “Öncü Çocuk” adlı çocuk dergisinin 87. sayısında yapılmış noktalama işareti yanlışları görülmektedir. Bu cümle “hem ... hem ...” bağlacının kullanıldığı bir cümledir. Bilindiği gibi bu tür bağlaçlarda araya noktalama işareti girmez. Ayrıca bağlaçtan önce noktalama işareti de kullanılmaz. Bu noktada, yapılan hatalar şu şekilde düzeltilebilir: “O hem milli hem evrensel mizah kahramanımızdır.” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 5).

Şekil 15. Noktalama işaretinin yanlış kullanımı örneği 4

Belki bu konulardan bahsetmeden size “Bir çocuğun en temel hakkı nedir” diye sorsaydık,

Şekil 15'te “Öncü Çocuk” dergisinin 82. sayısında yapılan noktalama işaretinin eksik kullanımıyla ilgili yanlışa yer verilmiştir. Bilindiği gibi bir cümlenin içerisinde tırnak işaretiyle bir başka cümleye yer veriliyorsa tırnak işareti içerisindeki cümlenin de kendine ait noktalama işaretlerinin kullanılması gerekir. Ancak Şekil 15'te de görüleceği gibi dergide tırnak işaretiyle verilen cümle bir soru cümlesi olmasına karşın bunu belirtecek soru işaretinin kullanılmadığı görülmektedir. Buradaki hatalı kullanım tırnak işareti içerisinde verilen soru cümlesinin soru işaretinin eklenmesiyle giderilecektir: “Belki bu konulardan bahsetmeden size ‘Bir çocuğun en temel hakkı nedir?’ diye sorsaydık, ...” (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 82, s. 7).

Şekil 16. Sözcüğün yanlış yazımı örneği 1

Spor Yap Sağlıklı Kal da “Binilicik”
hakkında bilgi verdik.

Şekil 16'da “Öncü Çocuk”un 87. sayısında yapılan yazım yanlışlığı görülmektedir. Burada “Binilicik” olarak yanlış yazılan bu sözcük aslında “Binicilik” şeklinde yazılmalıdır. Bu yazım hatasının düzeltilmesiyle birlikte karşımıza şu ifade çıkmaktadır: “Spor Yap Sağlıklı Kal'da ‘Binicilik’ hakkında bilgi verdik.” (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 3).

Şekil 17. Sözcüğün yanlış yazımı örneği 2

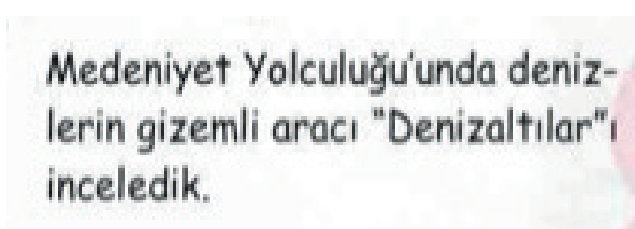
Şekil 17'de "Öncü Çocuk" adlı derginin 82. sayısında yapılan bir yazım yanlışına yer verilmiştir. Burada kullanılan "makina" ifadesinin "makine" olarak düzeltilmesi gerekmektedir. Sözcüğün doğru yazımıyla bu ifadeyi tekrar kuracak olursak: "Hapşırık makinesi alerjiler..." (Öncü Çocuk, 2017, Sayı 82, s. 24).

Şekil 18. Sözcüğün yanlış yazımı örneği

Şekil 18'deki yazım yanlışı da "Öncü Çocuk" dergisinin 87. sayısına aittir. "Eğlence Zamanı" derginin bölümlerinden biridir. Sözcüğün doğru yazımıyla birlikte aynı cümleyi yeniden kuracak olursak karşımıza şu ifade çıkmaktadır: "Eğlence Zamanı'nda nefis bir 'Omlet' tarifi yaptık." (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 3).

Şekil 19. Sözcüğün yanlış yazımı örneği 4

Şekil 19'da "Öncü Çocuk" adlı derginin 87. sayısındaki bir yazım yanlışına yer verilmiştir. "Medeniyet Yolculuğu" derginin bölümlerinden biridir. Buradaki yazım yanlışının giderilmesiyle ilgili cümle şu şekilde kurulmaktadır: "Medeniyet Yolculuğu'nda denizlerin gizemli aracı 'Denizaltılar'ı inceledik." (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 3).

Şekil 20. Aynı sözcüğün farklı şekillerde kullanımı örneği

Şekil 20'de "Öncü Çocuk"un 87. sayısında yer alan bir ikili kullanıma rastlanmaktadır. Burada ilgili kişinin adının hem "Nasrettin" hem de "Nasreddin" biçiminde kullanıldığı görülmektedir. Bu da yazım açısından bir birlik olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Güncel Türkçe Sözlük'e (2022) bakıldığında doğru kullanımı şu şekildedir: "Nasrettin" (Öncü Çocuk, 2018, Sayı 87, s. 4).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç olarak "Öncü Çocuk" adlı çocuk dergisinin, içerisinde bazı dil yanlışlarını barındırdığı belirlenmiştir. Bu yanlışlar bağlaç olan "da, de" ile ek olan "-da, -de"-nin yazımının karıştırılması, bitişik ve ayrı yazılması gereken birleşik sözcüklerin yazımında hatalar yapılması, büyük harf ve noktalama işaretlerinin yanlış kullanılması gibi noktalarda görülmüştür. Çalışma içerisinde, bahsi geçen bu yanlışlar alıntılar yapılarak gösterilmiş ve doğru kullanım biçimleri araştırmacı tarafından detaylıca açıklanmaya çalışılmıştır.

Alanda, dilin doğru kullanımının önemi- ne değinen bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar derslerde kullanılan ders kitaplarındaki dil yanlışlarının belirlenmesi (Karabıyık, 2006; Demirci, 2009; Kayasandık, 2011; Çiçek ve Alcelat, 2014; Çelik, 2015; Düzgün, 2018) ile yerel veya ulusal nitelikteki gazetelerin yanı sıra dergi ve çeşitli kitapların dil kul-

lanımı açısından incelenmesi (Özkan ve Yılmaz, 2001; Maden, 2007; Aşkın-Balçı, 2009; Doğan ve Öztürklü, 2010; Özdem, 2012; Özsoy, 2014; Saydam, 2016; Yıldız, 2019) gibi konularda gerçekleştirilmiştir. Çocuk yazınıni oluşturan ürünlerin dil kullanımı açısından önemi ortadadır. Bu önemden yola çıkılarak bahsi geçen alandaki çalışmalardan Özkan ve Yılmaz (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocuk kitaplarındaki dil sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacılar inceledikleri bu çocuk kitaplarını anlatım bozuklukları, yazım ve noktalama yanlışları, yabancı ve argo sözcük kullanımı ile dizgi yanlışları bağlamında değerlendirmişlerdir. Yine bir başka araştırmacı olan Maden'in (2007) de çalışmasında, çocuk yazınına katkıları olan Aytül Akal'ın çocuk masallarına eğildiği görülmektedir. Çocuk dünyasında önemli bir yeri olan masalların, çocuklara anlaşılır bir dille sunulması gerektiğini belirten araştırmacı bu çalışmasında, ilgili masalları anlatım bozuklukları bağlamında incelemiştir. Araştırmamız sonuçlarını destekler nitelikte olan yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü gibi çocuk dünyasına seslenen eserler, çocuğa dilin önemini kavratabilecek, ona dilinin güzelliklerini gösterebilecek ve onda dil bilincinin oluşmasını sağlayacak özellikte geliştirilmelidir.

Patron (2006), çocuk dergilerinin bıkkın bir okuyucu olan çocuğu hevesli bir okuyucuya dönüştürmenin anahtarı olduğunu söyler. Bu bağlamda çocuk dergilerinin, çocuklara okuma alışkanlığı ve ilerleyen süreçte okuma kültürü kazandırmada etkili olabilecek araçlar olduğu söylenebilir. Bu yayınlardaki dil kullanımının da çocuğun okuma sevgisinin temellerinin atılmasını sağlayacağı unutulmamalıdır. Bu denli önemli yayınlar olan çocuk dergilerinin yazar ve editörlerinin Türkçeye hâkim olması, dilimizin doğru kullanımlarını dergilerine yansıtması önemli görülmektedir. Bu bağlamda da dergilerindeki dil kullanımlarında

TDK'nin güncel Yazım Kılavuzunu esas almaları gerekmektedir. Dilimize sahip çıkmak, dildeki yozlaşmanın önüne geçmek için gelecek nesillere Türkçenin doğru ve güzel kullanımının aşılması gerekmektedir. Özellikle küçük yaşta çocuk okurlarda dil bilincinin oluşumunu sağlamak için dil kullanımına yönelik gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Almerico, G. M., & Fillmer, T. (1988). Portrayal of older characters in children's magazines. *Educational Gerontology*, 14 (1), 15-31. doi: 10.1080/0380127880140102
- Asrak-Hasdemir, T. ve Uyar, M. (2019). Representation of the new in the traditional: New media, children's magazines and digital literacy. *Digitising Early Childhood*, (Ed. Lelia Green, Donell Holloway, Kylie Stevenson and Kelly Jaunzems), pp. 74-102. UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Aşkın-Balcı, H. (2009). Yazılı basında anlam bilim sorunu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 301-312.
- Aytan, T. ve Çalıcı, M. A. (2020). İsa ile Nisa adlı çocuk dergisi üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5 (1), 250-267. doi: 11.11111/ted.xx
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (2. Baskı). New York: The Free Press.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coles, M., & Hall, C. (1999). *Children's reading choices*. London: Routledge.
- Conger, J. (1998). Qualitative research as the cornerstone methodology for understanding leadership. *Leadership Quarterly*, 9 (1), 107-121.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Cullinan, B. E. (1990). Children's magazines: Fun and informative. *Magazines for Children*, (Ed. Donald. R. Stoll), pp. 5-9. New Jersey: Educational Press Association of America International Reading Association.
- Çelik, E. (2015). Romanya'da okutulan ve Rumen eğitim bakanlığı tarafından basılan ilköğretim Türkçe ders kitaplarının yazım, noktalama yanlışlıkları ve anlatım bozuklukları bakımından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı.
- Çiçek, M. ve Alcellat, N. (2014). İlköğretim Türkçe dersi kitaplarındaki Türkçe yanlışları ve eksiklikler üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2 (4), 120-134.
- Çocuk Vakfı. (2018). Çocuk Vakfı'ndan YÖK'e Gönderilen Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Öğretimi Raporu. Erişim Adresi: <https://www.cocukvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2021/01/Cocuk-ve-Ilk-Genclik-Edebiyatı-Ogretimi-Raporu.pdf>
- Demirci, N. (2009). 2006 yılı Türkçe öğretim programına göre hazırlanan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki dil yanlışları ve anlatım bozuklukları. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.

- Doğan, S. ve Öztürklü, Ç. (2010). Türkiye’de yayımlanan ulusal gazetelerdeki dil yanlışları. *TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 2 (8), 81-91.
- Düzgün, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitaplarında düşünmeyi engelleyen dil yanlışlarının belirlenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı.
- Gürbüztürk, O. ve Kıncal, R. Y. (2018). Türkiye’de yükseköğretime geçiş sürecinin analizi: Gelişmeler, modeller ve uygulamalar. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 24, 33-54. doi: 10.29329/mjer.2018.147.3
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N.K. (2007). Çocuk edebiyatı. Ankara: Öncü Kitap.
- İdi-Tulumcu, F. (2015). Güncel çocuk dergilerinde yer alan değerler. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Jones, S. C. & Reid, A. (2009). Children’s magazines: Reading resources or food marketing tools?. *Public Health Nutrition*, 13 (3), 393–399. doi: doi:10.1017/S1368980009991133
- Kahraman, M. E. ve Fidan, M. E. (2019). Dergi tasarımında tipografi: TSE Öncü Çocuk dergisi örneği üzerine bir inceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14 (1), 117-150. doi: 10.17550/akademikincelemeler. 444258
- Karabıyık, B. (2006). İlköğretim 6.-8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki dil yanlışları. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Kayasandık, A. (2011). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki anlatım bozuklukları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 1-30.
- Levitt, H. M., Motulsky, S. L., Wertz, F. J., Morrow, S. L., & Ponterotto, J. G. (2017). Recommendations for designing and reviewing qualitative research in psychology: Promoting methodological integrity. *Qualitative Psychology*, 4 (1), 2–22.
- Maden, S. (2007). Aytül Akal’ın çocuk masallarının anlatım bozuklukları. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 33, 141-150.
- Okay, Ş. (2018). Süreli çocuk yayınlarındaki matematiksel içeriğin araştırılması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- Okay, Ş. ve İncikabı, L. (2019). Süreli çocuk yayınlarındaki matematik problemlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15 (3), 186-203. doi: 10.17244/eku.536105
- Özdem, A. (2012). Çanakkale’deki yerel gazetelerin anlatım bozuklukları açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Özkan, N. ve Yılmaz, B. (2001). Çocuk kitaplarında dil sorunu. *Bilgi Dünyası*, 2 (2), 147-168.

- Özsoy, S. (2014). Gazetelerin spor sayfalarında dil kullanımı. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 295-307.
- Patron, S. (2006). Children's magazines and collection development. *Children and Libraries*, 4 (3), 39.
- Saydam, E. (2016). Giresun ili yerel (yazılı) basınında yapılan yazım-noktalama yanlışları ve anlatım bozuklukları. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun: Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Shank, G. (2002). *Qualitative research. a personal skills aproach*. New Jersey: Merril Prentice Hall.
- Sınar-Çılgın, A. (2010). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (3rd Ed.)*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publishing.
- Şimşek, T. (2016). *Çocuk kitaplarında nitelik. Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya el kitabı*, (Ed. Tacettin Şimşek), ss. 109-146. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Tanrıkulu, F. (2020). *Çocuk dergisi içeriklerinin derslerle ilişkilendirilebilirliği*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20 (2), 837-852. doi: 10.17240/aibuefd.2020..-543953
- Tunagür, M. (2021). TSE Öncü Çocuk dergisi üzerine bir inceleme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 155-182.
- Türk Standartları Enstitüsü (TSE). (2022, Mayıs). <https://www.tse.org.tr/IcerikKategori?ID=135&ParentID=569> Erişim Tarihi: 21 Mayıs 2022.
- Türkçe Sözlük. (2022, Mayıs). <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2022.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk edebiyatı (5.Baskı)* Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, İ. (2019). Bingöl Gazetesi'nin manşet haberlerinde haber ve yazım yanlışları (bir içerik analizi çalışması). *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 5 (13), 1-16. doi: 10.31589/JOSHAS.72